

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Alicji Lisieckiej *Założenia realizacji przedmiotów artystycznych w polskim szkolnictwie powszechnym w latach międzywojennych*, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Zakład Pedagogiki Kultury, Lublin 2019.

Rozprawę Pani mgr Alicji Lisieckiej przeczytałam z dużym zainteresowaniem i satysfakcją. Mam, bowiem do czynienia z pracą monograficzną z zakresu pedagogiki - historii wychowania, dydaktyki i pedeutologii. W rozprawie zapoznajemy się z problematyką założeń i dydaktyką przedmiotów artystycznych w szkolnictwie polskim w okresie od 1918 do 1939 roku. Ważne jest zwrócenie uwagi Autorki na kształtowanie świadomości społecznej kulturowej, historycznej społeczności polskiej w zakresie budowania systemu oświaty w nauczaniu przedmiotów artystycznych na początku XX wieku po 23 latach zaborów Polski. Stanowi to element wychowania i edukacji kulturowej oraz obywatelskiej.

Recenzja pracy doktorskiej składa się z:

1. Ocena struktury pracy.
2. Merytoryczna ocena rozprawy.
3. Uwagi szczegółowe.
4. Końcowy wniosek.

1. Struktura pracy.

Przedstawiona do recenzji rozprawa liczy 228 stron. Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów głównych, zakończenia, zestawienia ważniejszych źródeł i podstawowej literatury – bibliografii, wykazu skrótów, spisu ilustracji, spisu tabel oraz aneksu, w którym zamieszczono przykładowy scenariusz zajęć rysunku z 1931 roku.

We wstępie Autorka uzasadnia celowość podjętej problematyki w kontekście przemian historycznych, ekonomicznych i społecznych. Zaznacza, że celem badań podjętych w pracy jest ocena realizacji założeń przedmiotów artystycznych w polskim szkolnictwie powszechnym w okresie międzywojennym. Grupa przedmiotów artystycznych obejmuje w tym czasie rysunek, śpiew i roboty ręczne. Badania nad przedmiotami artystycznymi okresu międzywojennego w Polsce są tematem mało opracowanym w literaturze pedagogicznej, stąd próba wypełnienia tej luki w wiedzy w tym obszarze dociekań teoretyczno - badawczych.

Rozprawa prezentuje układ problemowo-chronologiczny, który wyznaczają lata 1918-1939, tj. od zakończenia I wojny światowej do 1939 roku do wybuchu II wojny światowej. Ujęcie problematyki pracy ma charakter syntetyczny.

Autorka postawiła następujące pytania badawcze:

- „a) jakie były społeczno-polityczne konteksty oświaty lat międzywojennych?
- b) jakie treści zawierały programy nauczania poszczególnych przedmiotów?
- c) jak prezentowała się literatura metodyczna/
- d) jakie metody wykorzystywano w nauczaniu rysunku, śpiewu oraz robót ręcznych?
- e) jakie miejsce zajmowały przedmioty artystyczne w kształceniu nauczycieli dla szkół powszechnych?” (s. 7).

Badania Autorki opierają się na kwerendzie literatury, podręczników, opracowań oraz czasopism, m.in. w zbiorach Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, również w zasobach Biblioteki Cyfrowej UMCS, Chełmskiej Biblioteki Cyfrowej, Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej, Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej, Pedagogicznej Biblioteki Cyfrowej, Podkarpackiej Biblioteki Cyfrowej, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, czasopisma: *Bibliografia Pedagogiczna*, *Głos Nauczycielski*, *Kształt i Barwa*, *Muzeum*, *Muzyka w Szkole*, *Niepodległość i Pamięć*, *Oświata i Wychowanie*, *Polityka i Społeczeństwo*, *Praca ręczna w Szkole*, *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, *Przegląd Narodowy*, *Przyjaciel Szkoły*, *Roboty Ręczne i Rysunki*, *Ruch Pedagogiczny*, *Rysunek i zajęcia Praktyczne*, *Rysunek w Szkole*, *Szkoła i Nauczyciel*, *Śpiew w Szkole oraz Zrąb*. W badaniach zastosowano metodę badawczą monografii i podejście jakościowe oparte na wyjaśnieniach idiograficznych. Praca jest

monografią pedagogiczną poświęconą problematyce nauczania przedmiotów artystycznych w polskich szkołach powszechnych w okresie międzywojennym. Zastosowano technikę badawczą analizę dokumentów. Do analizy dokumentów zastosowano analizę historyczną (tradycja, uwarunkowania historyczno-polityczne Polski, historia nauczania przedmiotów artystycznych), analizę zewnętrzną i formalną (dokumenty prawne, materiał elektroniczny) i pedagogiczną (programy nauczania, programy kształcenia nauczycieli). Przeprowadzono analizę i weryfikację źródeł historycznych na temat przeszłości edukacyjnej – okres międzywojenny w nauczaniu przedmiotów artystycznych w Polsce.

W rozdziale 1. pracy pt. *Spoleczno-polityczne konteksty oświaty lat międzywojennych* ukazano złożoność sytuacji polityczno – kulturowej oraz społeczno-ekonomicznej w Polsce i wynikające z nich uwarunkowania rozwoju oświaty w różnych regionach Polski. Autorka omawia dwie ideologie wychowania, okres wychowania w duchu narodowym (1918-1926) i okres wychowania państwowego (1926-1939). Odradzające się szkolnictwo polskie a może bardziej właściwie, formułujące się szkolnictwo po okresie rozbiorów Polski miało na celu odrodzenie narodu a następnie państwa, jak uzasadnia Autorka rolę i aksjologię wychowania ważną w tym okresie rodzącego się niezależnego i wolnego państwa polskiego. Edukacja wpływa z warunków intelektualnych, politycznych, ekonomicznych i społecznych państwa i słusznie wychodzi Autorka od nakreślenia sytuacji w jakiej odradza się oświata w Polsce w okresie międzywojennym. Jest to ogólne tło dla przyjętych celów wychowania i nauczania. Każda część Polski, która była pod innym zaborem charakteryzowała się pewnymi właściwymi dla miejsca trudnościami w organizacji oświaty na tym terenie w wolnej Polsce, w tym znaczny i zróżnicowany poziom analfabetyzmu. Autorka przedstawiła również zaczątki rodzącego się ustroju szkolnictwa polskiego przed 1914 rokiem (Komisję Pedagogiczną w Królestwie Polskim, Centralne Biuro Szkolne w zaborze austriackim), działalność polskich reformatorów oświaty z końca XIX i początku XX wieku (Stanisław Szczepański, Jan Władysław Dawid, Aniela Szycówna, Józefa Jotejko, Stanisław Karpowicz, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Antoni Dandysz, Marian Falski, Henryk Rowid, Maria Grzegorzewska, Stefan Szuman, Florian Znaniński, Helena Radlińska, Hanna Pohoska, Bogdan Nawroczyński i inni). Dla początków kształtowania się oświaty w Polsce istotne znaczenie miała działalność Departamentu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w 1917 roku, które zostało przekształcone w Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w tym samym roku. Zakres działań tego ministerstwa określał Dekret Rady Regencyjnej z 7 grudnia 1917 roku *O tymczasowej organizacji władz naczelnych w*

Królestwie Polskim. W pierwszym okresie istnienia państwa polskiego (1918-1922) władze oświatowe swoje działania skupiły na przejmowaniu szkolnictwa porozbiorowego i jego unifikacji. Tworzyły się zręby szkolnictwa w Polsce. Znaczącym faktem było zorganizowanie ogólnopolskiego zjazdu organizacji nauczycielskich w kwietniu 1919 roku pod nazwą Sejmu Nauczycielskiego i określenie w trakcie zjazdu zasad organizacji szkolnictwa w Polsce, powszechny siedmioletni obowiązek szkolny, darmowy dostęp do nauki, świecki charakter szkolnictwa i zachowanie ciągłości programowej pomiędzy poszczególnymi typami szkół, tzn. od szkół powszechnych do wyższych. Ważnym dokumentem, który zawierał wytyczne dla upowszechnienia szkolnictwa w kraju był dekret *O obowiązku szkolnym* z dnia 7 lutego 1919 roku. Obowiązek szkolny obejmował dzieci w wieku od 7 do 14 lat w systemie szkoły powszechnej i w kształceniu poza systemem państwowym. Tworzono szkoły w określonym miejscu oddalenia, ze zróżnicowaną liczbą uczniów, co znajdowało odzwierciedlenie w różnych stopniach kształcenia powszechnego i odpowiadającej jej liczbie nauczycieli. Rodzice i opiekunowie, których dzieci nie dopełniły obowiązku szkolnego podlegali karze pieniężnej a nawet aresztowi. Jak podkreśla Autorka realizacja obowiązku szkolnego postępowała nierównomiernie i stopniowo w poszczególnych rejonach dawnych zaborów Polski (najmniejszy dostęp do szkół mieli uczniowie dawnego zaboru rosyjskiego a najlepszy z terenów zachodnich). Kolejnym ważnym dokumentem związanym z organizacją oświaty w Polsce, który omówiła Autorka jest Ustawa *O tymczasowym ustroju władz szkolnych* z dnia 4 czerwca 1920 roku. Polska została podzielona na okręgi szkolne. Powstało 10 okręgów szkolnych (kuratoriów) a osobną jednostką administracyjną było Liceum Krzemienieckie i region Śląska (odrębny okręg szkolny). Okręg szkolny dzielił się na powiatowe inspektoraty szkolne. Następne ważne ustawy, które regulowały działania oświatowe były: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 roku (artykuły 110, 117, 118, 119 – prawo do zakładania szkół i zakładów wychowawczych obywatelom mniejszości narodowych, wolność w zakresie nauczania, prowadzenia badań, wprowadzenie obowiązku szkolnego, obligatoryjne nauczanie religii we wszystkich typach szkół, gdzie uczęszczają uczniowie poniżej 18 roku życia; ustawa z dnia 17 lutego 1922 roku *O zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych* i *O budowie publicznych szkół powszechnych*). Nastąpił wzrost wydatków na edukację, powiększenie się kadry pedagogicznej kształcącej się w preparandach i seminariach nauczycielskich. Powołana została specjalna Komisja do oceny książek, pomocy szkolnych i podręczników. Ważnym dokumentem o reformie szkolnictwa była ustawa *O ustroju szkolnictwa* z dnia 11 marca 1932 roku opracowana przez ministra WRiOP Janusza Jędrzejewicza tzw. reforma jędrzejewiczowska, która traktowała o reformie

całego szkolnictwa w Polsce od wychowania przedszkolnego po studia wyższe. Dotyczyła ona zmian organizacyjnych szkolnictwa, odpowiadających im programom kształcenia oraz wychowaniu. Ogólny kryzys gospodarczy w Polsce w latach 1929-1936, bardzo trudny okres w życiu Polaków znalazł również odzwierciedlenie w oświacie, tzn. spadku nakładów finansowych na szkoły, zmniejszeniu się liczby nauczycieli, znaczny odsetek uczniów niepromowanych. Na tle tej ogólnej sytuacji gospodarczo-społecznej zadania wychowania i oświaty zostały wyraźnie wyeksponowane w programie politycznym obozu narodowego. Wychowanie i kształcenie pojmowali jako narzędzie walki o niepodległość i tożsamość narodową. Równoległe do założeń wychowania w duchu narodowym funkcjonuje wychowanie w duchu państwowym, będące wyrazem ideologii sanacji. Kwestiom wychowawczym i edukacji przyświecała idea pracy, sprawiedliwości, wolności, władzy, własności i indywidualności. Wiązało się to z weryfikacją nauczycieli w zawodzie, administracji oświatowej, wzmożenie propagandy w szkolnictwie, zmian w programach nauczania i wprowadzeniu wszechobecnego kultu osoby Józefa Piłsudskiego. Program ten spotkał się z krytyką środowisk lewicowych, jako działania zagrażające wolności obywateli. Jak zaznaczyła Autorka był to czas bardzo trudny i złożony politycznie, społecznie, kulturowo i psychologicznie dla formującego się autonomicznego systemu oświaty w wolnej Polsce.

W rozdziale 2. pracy *Programy nauczania przedmiotów artystycznych dla szkół powszechnych* Autorka przywołuje i analizuje dokumenty i programy nauczania, które określiły treści nauczania i ramy czasowe realizacji zajęć dydaktycznych, w tym nauczanie rysunku, śpiewu i zajęć praktycznych. Odwołała się do dwóch najważniejszych dokumentów, które regulowały nauczanie rysunku, śpiewu i zajęć praktycznych w początkach niepodległej Polski. Jest to *Program szkoły powszechnej jednoklasowej czterooddziałowej i dwuklasowej cztero i pięciooddziałowej*, który obowiązywał od 1920 roku i *Program nauki w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania* opublikowany w 1934 roku. Dokumentem, który regulował liczbę godzin dydaktycznych na realizację zajęć był *Rozkład godzin w szkołach powszechnych, który ukazał się w 1919 roku*. Następnie Autorka omówiła treści nauczania rysunku, śpiewu i robót ręcznych, które obowiązywały w tym czasie. Programy nauczania, jak zaznaczyła, zawierały cele nauki danego przedmiotu, szczegółowe treści programu i wskazówki metodyczne do realizacji zajęć. Trafnie wskazała cele nauczania danego przedmiotu i odpowiadające im wartości wychowania, metody nauczania w oddziałach klas I-III, IV-V i VI-VII. W rysunku dominowały metody pedagogiki

mimetycznej w nauczaniu rysunku. Treści nauczania były poszerzone o tematy regionalne. Podkreślono wartość nauczania zróżnicowanego ze względu na zdolności dzieci. Zalecano korzystanie z opracowań Jamesa Liberty Tadda, Josefa Kunzfelda, Stanisława Matzke, Ludwika Misky, Franciszka Wójcika. Nauczyciel miał możliwość korzystania z przykładowych opracowań realizacji zajęć.

W nauczaniu śpiewu również treści nauczania były zróżnicowane pod względem oddziało. Dotyczyło to określonej grupy ćwiczeń dla uczniów połączonych z nauką śpiewu, improwizacją. Słusznie Autorka opisała celowość tego typu ćwiczeń i ich walory rozwojowe oraz wychowawcze dla ucznia.

Program nauczania zajęć praktycznych obejmował roboty ręczne, roboty tzw. kobiece (gospodarstwo domowe). Oprócz celów praktycznych zajęć podkreślano ich cele w zakresie wychowania estetycznego, zainteresowanie rzemiosłem i sztuką polską.

Wśród celów wychowawczych zwracano uwagę na kształtowanie relacji między uczniem a nauczycielem i roli nauczyciela w procesie kształcenia. Autorka przedstawiła treści nauczania przedmiotów artystycznych po 1934 roku. Jest to interesujący materiał z zakresu dydaktyki przedmiotów artystycznych. Zmusza do refleksji ogólnej nad zależnością między celami nauczania a rodzącym się modelem wychowawczym w wolnej Polsce.

W rozdziale 3. pracy pt. *Literatura metodyczna z zakresu przedmiotów artystycznych* Autorka przedstawiła działania ówczesnych władz oświatowych nad doskonaleniem kwalifikacji pedagogicznych uczących, popularyzacji literatury pedagogicznej i psychologicznej. Powołana została Komisja Książek i Pomocy Szkolnych w 1922 roku przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Przewodniczącym Komisji był Bogdan Nawroczyński. Wśród aktywnych członków Komisji byli m.in. J. Joteyko, S. Kot, L. Bykowski, E. Piasecki, T. Benni, F. Roliński, K. Tichy, P. Maszyński, W. Przanowski. Komisja opiniowała podręczniki do nauczania i wytyczyła ogólne zasady ich redagowania. Podsekretarz Stanu T. Łopuszański w 1922 roku na pierwszym posiedzeniu Komisji przypisał jej „dziedzictwo duchowe Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, działających przy Komisji Edukacji Narodowej” (s. 71). Od 1927 roku weszło w życie rozporządzenie *W sprawie oceny książek szkolnych i środków naukowych* wydane przez ministra Gustawa Dobruckiego w rządzie Józefa Piłsudskiego. Powstały Komisje przy ministerstwie lub przy Kuratoriach Okręgów Szkolnych, które oceniały podręczniki i rekomendowały do użytku szkolnego. Kolejne istotne zmiany wprowadził minister

J. Jędrzejewicz wprowadzając rozporządzenie *O ocenie i używaniu książek szkolnych i środków naukowych dla szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących, liceów pedagogicznych, seminariów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli* w lutym 1934 roku. Sprecyzowano m.in. pojęcia „książka szkolna, podręcznik szkolny, książka pomocnicza uzupełniająca podręcznik, książka pomocnicza dla nauczyciela, środki naukowe dla szkoły, środki naukowe dla uczniów” (s. 72). Podkreślono walory wychowania obywatelsko-państwowego w podręcznikach. Rozporządzenie z 1936 roku dopuszczało wybór podręczników przez rady pedagogiczne. Na treści nauczania rysunku wówczas miały wpływ badania Stefana Szumana nad rozwojem rysunku dziecka. Autorka prezentuje wybranych nauczycieli rysunku i ich założenia dydaktyki rysunku (Marii Gerson-Dąbrowskiej, Stanisława Wójcika, Ludwika Misky'ego, Stanisława Matzke, Niny Bobieńskiej, Józefa Tory, Henryka Polichta, Gabriela Leńczyka, Karola Homolacsy). Całość rozważań Autorki zamyka propozycja publikacji z zakresu nauczania rysunku, które były wówczas zalecane dla praktyki nauczycielskiej.

W nauczaniu śpiewu i muzyki w szkołach powszechnych kładziono nacisk na aspekty wychowawcze tego rodzaju zajęć dydaktycznych a w szkołach muzycznych na nauczanie muzyki. Opracowano wówczas śpiewniki szkolne, które zawierały zróżnicowane tematycznie pieśni, w tym utwory ludowe. Celem było umuzykalnienie uczniów, zainteresowanie muzyką, kształcenie wrażliwości muzycznej (Stefan Wysocki, Tadeusz Joteyko, Karol Hławiczka). Przywoływano polskich kompozytorów, utwory ludowe, narodowe, religijne. Kształcenie muzyczne wpisywano również w kontekst wykształcenia humanistycznego i społecznego. Autorka wymieniła książki z zakresu nauczania muzyki zalecane w tamtym czasie.

Rozwój kształcenia w robotach ręcznych związany był z działalnością Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie. Wyróżniono cele ogólno-wychowawcze i praktyczne (rzemieślniczo-techniczne, ogrodnicze) w nauczaniu robót ręcznych oraz estetyczne (Henryk Policht, Maria Rudzińska, Kazimierz Zgórski, Stanisław Przybyłowicz. Autorka wymieniła pozycje zalecane w nauczaniu robót ręcznych w tamtym czasie.

W rozdziale 4. pt. *Metodyczne implikacje etatyizmu i dynamizmu dydaktycznego w nauczaniu przedmiotów artystycznych* Autorka przedstawiła poszukiwanie nowych rozwiązań dydaktycznych w nauczaniu w oparciu o badania psychologiczne i pedagogiczne w początkach XX wieku. Rozwój psychologii i nauk biologicznych zmienił poglądy na temat

nauczania i wychowania. W nauczaniu przedmiotów artystycznych nie było to jednak widoczne.

W pedagogice dominowały poglądy Kazimierza Sośnickiego. Związane to było z zagadnieniami statyzmu i dynamizmu dydaktycznego, które determinowały cele nauczania. Wskazano na warunki kulturowe i mentalne społeczeństwa, które warunkują określony styl wychowawczy i dydaktyczny pracy nauczyciela oraz kształtowania wychowanka. W odniesieniu do nauczania rysunku Autorka odniosła się do teorii G. Kerschensteinera. Przywołała również założenia pedagogiczne Jana Fryderyka Herbarta i innych filozofów oraz pedagogów (H. Rowida, R. Steinera, E. Jaques-Dalcroze'a) w kontekście modelu wychowawczego w ówczesnej szkole. Skrupulatnie dokonała analizy metod i poglądów na temat nauczania przedmiotów artystycznych i ich celów wychowawczych w odniesieniu do statyzmu i dynamizmu dydaktycznego. W nauczaniu przedmiotów artystycznych nastąpiło większe zainteresowaniem dzieckiem, jego swobodą tworzenia i rozwojem estetycznym.

W rozdziale 5. pt. *Przedmioty artystyczne w zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych* omówiono kształcenie nauczycieli w poszczególnych regionach Polski, w dawnych terenach zaborów i wynikające z nich różnice kulturowe, ekonomiczne i społeczne, które warunkowały możliwości oraz jakość kształcenia kadry pedagogicznej. Autorka opisała dekret *O kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim* z lutego 1919 roku oraz Ustawę z maja 1919 roku *O ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych*. Treść dokumentu mówiła o różnicowaniu nauczycieli pod względem zakresu kwalifikacji zawodowych. Szczegółowo zanalizowała Autorka kształtowanie się systemu kształcenia nauczycieli (preparandy, seminaria nauczycielskie, Państwowe Kursy Nauczycielskie, pedagogia, licea pedagogiczne, Wyższe Kursy Nauczycielskie) i realizację w odpowiadających im placówkach kształcenia treści oraz metod nauczania przedmiotów artystycznych. „Przedmioty artystyczne zalecano stosować jako pomocnicze w stosunku do innych zajęć nauczanych w szkole” (s. 200).

W pracy zamieszczono fotografie okładek przykładowych podręczników przedmiotów artystycznych z badanego okresu, rysunki poglądowe prezentujące wykonanie danej rzeczy przez ucznia oraz wnętrza pracowni.

Całość rozprawy zamyka zakończenie, bogata i obszerna bibliografia i aneks.

2. Merytoryczna ocena rozprawy

Przedstawiona do recenzji praca jest rozprawą z pogranicza pedagogiki, historii, teorii wychowania, socjologii i filozofii pedagogiki oraz pedagogiki artystycznej.

Celem analizy omówionego zagadnienia była próba wskazania roli przedmiotów artystycznych w wychowaniu i kształceniu dzieci i młodzieży oraz nauczycieli w latach 1918 – 1939. W swoim opracowaniu Pani Alicja Lisiecka dokonała kompetentnego przeglądu literatury z zakresu pedagogiki, historii wychowania, dydaktyki przedmiotów artystycznych.

Analiza literatury zrobiona jest rzetelnie i wszechstronnie. Autorka rozpatruje zależności między historią, wychowaniem a pedagogiką – pedagogiką przedmiotów artystycznych. Wskazuje również na psychologiczne skutki kształcenia w sytuacji historyczno – ekonomiczno-kulturowej w Polsce w okresie 1918 – 1939.

Na szczególną uwagę zasługuje oparcie poszukiwań badawczych na rzetelnej kwerendzie literatury. Autorka opisała wszystkie elementy, które składają się na proces kształtowania systemu oświaty w układzie chronologicznym. Ważne źródła do pracy stanowiły również materiały urzędowe i statystyki z badanych dokumentów. Należy uznać za sukces Autorki umiejętną charakterystykę wszystkich najważniejszych elementów, które budują system kształcenia a mianowicie czynników historycznych, ekonomicznych, społecznych oraz kulturowych i ich integracji na poziomie kształcenia w przedmiotach artystycznych w szkołach i poza nią. Cennym i wartościowym wkładem Autorki jest syntetyczne opracowanie historii systemu kształcenia w zakresie przedmiotów artystycznych w latach 1918 – 1939, co wypełnia lukę w literaturze na ten temat.

3. Uwagi szczegółowe

Recenzowana praca doktorska Pani mgr Alicji Lisieckiej pt. *Założenia realizacji przedmiotów artystycznych w polskim szkolnictwie powszechnym w latach międzywojennych*, Lublin 2019, ss. 228 jest w mojej ocenie znaczącą tego typu pozycją w polskiej literaturze z dziedziny historii wychowania, dydaktyki, pedeutologii. Rozprawa ma solidne ustalenia teoretyczno-metodologiczne.

Zalecałabym jeszcze odwołanie się do opracowań Wojciecha Kubiczka i Henryka Fojcika, którzy w swoich pracach na temat kształcenia w zakresie rysunku badali ten okres, a

których Autorka nie ujęła w swojej pracy. Uwaga ta jednak nie obniża wartości pracy Pani mgr Alicji Lisieckiej.

Zalecam przygotowanie rozprawy do druku – w całości lub w skrócie – a na opublikowanie i upowszechnienie ta interesująca monografia niewątpliwie zasługuje. Jej rozprawa doktorska realizuje poważny zamysł pedagogiczny w zakresie historii wychowania i dydaktyki.

4. Końcowy wniosek

Praca jest oryginalna i stanowi cenny wkład w badania nad historią oświaty nad kształceniem w przedmiotach artystycznych w Polsce w okresie 1918-1939.

Stwierdzam, że praca ta odpowiada warunkom i wymaganiom stawianym w Ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 (Dz. U. Nr 65 poz. 595, z późniejszymi zmianami), znowelizowanej w 2014 r., dlatego upoważnia mnie to do wniosku o dopuszczenie mgr Alicji Lisieckiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Literatura:

Fojcik H., *Koncepcja wychowania plastycznego w Polsce w latach 1918-1939 (tradycje – uwarunkowania – inspiracje)*. Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie, Cieszyn 1996.

Kubiczek W., *Wychowanie estetyczne w szkolnictwie ogólnokształcącym zaboru rosyjskiego w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku*. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 1996.

Kubiczek W., *Nauczanie rysunków w polskim szkolnictwie ogólnokształcącym okresu międzywojennego (1918-1939)*. W: „ROCZNIK NAUKOWO-DYDAKTYCZNY”, Zeszyt 85. Prace Techniczne II. WN WSP w Krakowie, Kraków 1983.

Kubiczek W., *Początki nauczania rysunku technicznego w Polsce*. W: „ROCZNIK NAUKOWO-DYDAKTYCZNY”, Zeszyt 85. Prace Techniczne II. WN WSP w Krakowie, Kraków 1983.

Kubiczek W., *Wychowanie estetyczne w szkołach średnich okresu międzywojennego (1918-1939) w świetle sprawozdań dyrekcji szkół*. W: „Plastyka w Szkole” nr 5/6 1984, s. 316.

Szuścik

Urszula Szuścik